

תורה ממרום- פרשת בחוקותי שלום בארץ

מאת : עזרא מרום

בס"ד

בפרשתנו כתובה הבטחת ד': "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והישבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם" (כ"ו,6). בגמרא תענית כ"ב אומרים חז"ל שלכאורה הסיפא של פסוק זה מיותרת שהרי אם יש שלום בארץ ממילא לא תעבור חרב בארץ. מסבירים חז"ל "תנו רבנן חרב שאמרו אינו צריך לומר חרב של מלחמה, אלא אפילו חרב של שלום". הכוונה שגם מלחמות בין עמים אחרים לא תתרחשנה בגבולות ארץ ישראל. בשולחן ערוך תקע"ו סעיף ט מבואר מה היא חרב של שלום. אם באו גיטות למדינה ואפילו לא באים לעשות עמנו מלחמה אלא רק לעבור בארצנו לצורך מלחמה בעם אחר- גם במקרה זה חייבים להתענות. הגמרא בתענית שם מוכיחה שגם חרב של שלום יכולה להמיט אסון לדוגמא פרעה נכוא עבר בארץ ישראל כדי להילחם עם נבוכדנצר ונהרג ע"י יאשיהו.

להלן נרחיב את הדיבור על הכינויים בגמרא שהזכרנו "חרב של שלום וחרב של מלחמה". יש שני סוגי שלום: יש שלום שנובע מתוך אהבה וחובה לצד השני ולעומתו יש שלום מאולץ בין שני גורמים המאוחדים בשינאתם לגורם שלישי שהוא אויבם המשותף. הסוג הראשון הינו שלום הנובע מכך שבין הבריות שוררת אהבה ואחוה מתוך כבוד והערכה הדדיים וכתוצאה מזה נפתרות כל הבעיות שלהם, הפנימיות והחיצוניות, בדרכי שלום. מאידך יש שלום שהוא כפוי על הבריות במקרה שהעמים השכנים אינם אוהבים זה את זה אך הם מאוחדים בשינאתם לגורם שלישי המאיים לפלוש לארצם. זהו שלום מתוך אינטרס שנוצר ברוח הפיתגם השגור בפינו "לא מתוך אהבת מרדכי אלא משינאת המן". במצב כזה כשתסתיים הבעיה עם האויב המשותף תחזור להיות עוינות ושינאה ביניהם. התורה מבטיחה "ונתתי שלום בארץ" במובן של שלום אמת, שלום מהסוג הראשון שהזכרנו המושגת על אהבה ואחוה הדדיים. אנשים כאלה לא יזדקקו לחרב של מלחמה על מנת לחיות בשלום.

ברוח זו מוסבר חזון אחרית הימים של ישעיהו הנביא "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבו ועל מאורת צפעוני, גמול (=תינוק) ידו הדה (הושיט)" (י"א, 6) ומוסיף ישעיהו ואומר בפרק ס"ה, 25 "זאב וטלה ירעו יחדו". על חזון זה שואל הרב שפירא מלובלין שלכאורה מה החידוש בכך שהרי כבר היה מצב כזה של שלום בין החיות בזמן שהיו בתיבת נח וגם שם לא טרף הנמר את הגדי והזאב לא הזיק לכבש. תשובת הרב שפירא זצ"ל לתמיהה זו הינה ברוח הדברים שביארנו לעיל. השלום שהיה בין החיות בתיבת נח היה שלום כפוי מפני שהיה להם איום משותף מפני המבול שעלול היה להמית את כל חי. במצב זה הזאב גר עם הכבש והנמר רבו עם הגדי לא מפני ששינו את טיבעם והפסיקו להיות טורפים אלא בגלל מצב מאולץ מחוסר ברירה בשל איום משותף.

הנביא ישעיהו מסביר זאת באומרו: "לא ירעו ולא ישחיתו ככל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ד' " דהיינו השלום העתידי לא ינבע מחוסר ברירה. לפי זה ההבטחה בפרשתנו "ונתתי שלום בארץ" מתייחסת לשלום של אמת, שלום מתוך אהבה והערכה הדדית.

הגמרא בברכות נ"ו מביאה שלושה סימולים שונים שאדם הרואה אותם בחלום יצפה לשלום: קדירה, נהר וצפור. הצורך ב 3 סימולים המבטאים את רעיון השלום מתבאר בכך שיש שלום ב 3 מעגלים: קטן, בינוני וגדול והם שלום במשפחה, בעיר ובארץ. הקדירה מאפשרת פעילות של שני חומרים מנוגדים: מים ואש. מבלעדי הקדירה המים היו מכבים את האש. לכן הקדירה היא סמל לשלום. באותו אופן מי שמשכין שלום מחבר ומגשר על ניגודים. בני המשפחה אוכלים מאותה קדירה ובכך מתבטאת האחדות ביניהם במעגל המשפחתי הקטן. הנהר מסמל את השלום בעיר כי כולם שותים מים מאותו מקור. בנוסף לכך המים מבטאים מצב של רוגע ושלוה כמאמר הפסוק בתהילים "כ"ז: בנאות דשא ירביצני, על מי מנוחות ינהלני". הציפור מסמלת את "יונת השלום" שבכוחה לעופף ממקום למקום ובכך מסמלת את השלום במעגל הגדול: שלום בארץ.

מי יתן ותתקיים בנו הברכה מפרשתנו שבה פתחנו: "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד".

לע"נ המחנכת הדגולה ובעלת החסד

נורית טובה גולדברגר ז"ל

בת יפה ז"ל וזאב נ"י

מזככת ביסורים, נפטרה כ"ב אייר תשס"ו